
МЕНЕДЖМЕНТ

ОТРИМАНО:

09 Жовтня 2023

ПРИЙНЯТО:

09 Листопада 2023

ВИПУСК:

20 Грудня 2023

УДК 658.5

DOI 10.26661/2522-1566/2023-4/26-09

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ
ПІДПРИЄМСТВ ЯК РЕАКЦІЯ НА ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ

Хацер М.В.

к.е.н., доцент

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

ORCID 0000-0003-0080-3578

Email автора для листування: max.kh@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо пошуку шляхів трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні. Доведено, що українські підприємства потребують трансформації процесів планування та управління фінансами і внесення змін у системні елементи планової та управлінської діяльності (мета, завдання, суб'єкти, об'єкти, предмет, умови, принципи, методи). **Метою** статті є розкриття напрямів трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні. **Методологія:** використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: метод абстрагування для визначення системних елементів планової та управлінської діяльності підприємств України, що потребують трансформації; метод літературного аналізу для дослідження наукових розробок у сфері планування та управління фінансами на підприємствах; метод порівняння для деталізації трансформації системних елементів планової та управлінської діяльності підприємств України; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті. У статті використано системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті і вирішенні проблематики пошуку напрямів трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні. **Результати:** виявлено та запропоновано напрями трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні з акцентом на внесення змін у системні елементи планової та управлінської діяльності (мета, завдання, суб'єкти, об'єкти, предмет, умови, принципи, методи).

Ключові слова: економічні виклики, підприємство, планування, трансформація, управління, фінанси.

JEL Classification: D21, M11, M21.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічні виклики, що спричинені глобальними змінами та кризовим розвитком економічних систем на макро-, мезо-, мікрорівнях вимагають від підприємств внесення змін у всі види управлінської діяльності, у першу чергу це стосується управління фінансами та планової роботи. Криза 2014-2017 років, пандемія, економічна криза, що була викликана російською військовою агресією проти України показали, що підприємства, які можуть

швидко адаптувати власну управлінську та планову роботи під зміни зовнішнього і внутрішнього середовища отримують додаткові конкурентні переваги та підвищують власну ринкову стійкість. Нажаль більшість вітчизняних підприємств не в змозі адекватно реагувати на економічні виклики та запроваджувати антикризові елементи у власну управлінську діяльність, що вимагає внесення змін.

Українські суб'єкти підприємницької діяльності критично недостатньо враховують при управлінні фінансами та плануванні діяльності зміни, що викликані економічними викликами і застосовують антикризові елементи у цих видах управлінської роботи хаотично, не продумано, безсистемно та обмежено. Наведена ситуація несе у собі значні ризики, як для самих суб'єктів підприємництва, так і для національної економіки в цілому. В цих умовах українські підприємства потребують розробки та запровадження елементів протидії економічним викликам (антикризових елементів) в управлінську діяльність на рівні управління фінансами та розробки і реалізації планів.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика управління фінансами та планування діяльності на підприємствах досліджувалась закордонними та вітчизняними науковцями, серед яких слід виділити напрацювання: І.О. Бланка, Г.В. Ситника, В.С. Андрієць; Г. Б. Веретенникової, В. В. Томах, І. М. Геращенко; О.Ю. Древаль; М. М. Бердар; В.В. Іванової; О.Ю. Гусевої, О.В. Воскобоевої, О.С. Ромащенко; О. Ф. Михайленко; Ч. Зенг; Ф Сприклі та ін.

Бланк І.О., Г.В. Ситник, В.С. Андрієць в межах дослідження управління фінансами підприємств акцентували увагу на такі питання: концептуальні засади управління фінансами, методологічні засади побудови систем забезпечення управління фінансами підприємств, теоретичні засади і методичний інструментарій управління активами та капіталом підприємства, методологічні основи управління інвестиціями й грошовими потоками, питання управління фінансовими ризиками, основи антикризового фінансового управління [1].

Бердар М.М. досліджуючи фінанси підприємств та управлінську діяльність, у цій сфері функціонування суб'єктів господарювання розкривав такі питання: сутність фінансів підприємств, функції та організація фінансів підприємств, організація грошових розрахунків підприємств, грошові надходження підприємств, формування і використання прибутку підприємств, сутність оподаткування підприємств і податкової системи, класифікація податків, порядок розрахунку і сплати їх до бюджету, оборотні та необоротні активи: формування і використання, фінансування і відтворення основних засобів, кредитування підприємств, порядок та погашення банківського кредиту, методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства, фінансове планування і контроль на підприємствах, фінансова санація та банкрутство підприємства [2].

Зенг Ч. розкривав у своєму дослідженні сучасні підходи до управління фінансами на підприємстві. При цьому акцент зробив на таких питаннях: розгляд та оцінка основних концепцій фінансового менеджменту, важливість і необхідність фінансового менеджменту в управлінні бізнесом, нові системи фінансового управління підприємством, оптимізація фінансового менеджменту на корпоративному управлінні [3].

Веретенникова Г.Б., Томах В.В., Геращенко І.М. досліджували питання планування діяльності підприємств, де розкривали такі напрямки: ідентифікація та дослідження проблем планування та організації діяльності підприємств промисловості й сервісу, теоретичні основи та практичний досвід планування й операційного менеджменту, методичні підходи до планування діяльності підприємств, особливості організації діяльності підприємств [4].

Древаль О.Ю. у своєму дослідженні зупинився на розгляді таких питань: методологія планування на підприємстві, планування виробництва та його забезпечення, фінансове планування та планування розвитку підприємства [5].

Іванова В.В. в межах власного дослідження управління плановою роботою на підприємстві розкривала такі питання: теоретичні аспекти планової діяльності підприємства, методологія стратегічного планування на підприємстві, планування інвестиційного та інноваційного процесів на підприємстві, планування витрат та фінансів, бізнес-планування, планування корпоративної культури [6].

Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. розкриваючи проблематику планування на підприємстві акцентували увагу на такі питання: сутність, принципи та методи планування діяльності підприємства, види і зміст планів, планування виробництва продукції, планування збутової діяльності підприємства, планування потреби в сировині, матеріалах та товарних запасах, планування чисельності робітників підприємства, планування фонду на оплату праці, планування витрат підприємства, управління прибутком і рентабельністю підприємства, планування і контроль оновлення продукції, планування організаційно-технічного розвитку підприємства [7].

У роботі О.Ф. Михайленко висвітлюються: форми, способи та алгоритми планування і контролю, структура і технологія розроблення стратегічних і тактичних планів підприємства, склад планово-контрольних показників, шляхи оптимізації окремих аспектів діяльності підприємства, у тому числі з використанням сучасних прикладних програмних продуктів [8].

Сприклі Ф. в межах власного дослідження сконцентрував увагу на розкритті особливостей планової роботи соціальних підприємств, де висвітлив такі питання: особливості планування на соціальному підприємстві, планування маркетингу, планування фінансів, організація планової роботи на соціальному підприємстві, методологія складання плану соціального підприємства, особливості самооцінювання власного плану соціальним підприємством [9].

Необхідно зазначити, що наявні наукові розробки не в змозі у повній мірі розкрити особливості трансформації процесів планування та управління фінансами підприємств як реакції на економічні виклики. Наведене вимагає проведення подальших досліджень та внесення змін в управління фінансовою і плановою роботою на підприємствах України з внесенням антикризових елементів у таку роботу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою проведення дослідження виступає розкриття напрямів трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні.

МЕТОДОЛОГІЯ

В межах наукового дослідження, для досягнення мети статті, використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: метод абстрагування для визначення системних елементів планової та управлінської діяльності підприємств України, що потребують трансформації; метод літературного аналізу для дослідження наукових розробок у сфері планування та управління фінансами на підприємствах; метод порівняння для деталізації трансформації системних елементів планової та управлінської діяльності підприємств України; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті.

Методологія дослідження спирається на системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики пошуку напрямів трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Криза 2014-2017 років, пандемія, економічна криза, що була викликана російською військовою агресією проти України значно змінили вимоги до ведення фінансово-господарської діяльності для українських підприємств. Наразі особлива увага для підвищення ефективності діяльності повинна бути приділена суб'єктами господарювання у країні таким аспектам: збільшення швидкості реакції на зміни зовнішнього середовища; зростання ролі антикризових елементів управлінської діяльності; трансформація управління фінансовою діяльністю; внесення змін у розробку та реалізацію планів.

Українські підприємства потребують трансформації процесів планування та управління фінансами і внесення змін у системні елементи планової та управлінської діяльності (мета, завдання, суб'єкти, об'єкти, предмет, умови, принципи, методи).

Метою планування фінансової роботи на підприємстві повинно бути розробка адекватних планів, що включають антикризову складову та є адаптивними і гнучкими до змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Завданнями планування фінансової роботи на підприємстві повинні виступати:

- залучення до складання планів фахівців з антикризового управління;
- підвищення рівня аналітичної роботи щодо отримання вхідної інформації для планування;
- підвищення якості розробки планових показників з використанням математичного інструментарію;
- формування якісних баз даних для розробки та корегування планів;
- використання цифрових програмних продуктів для отримання, обробки і зберігання інформації;
- використання цифрових програмних продуктів для розробки та корегування планів;
- збільшення контрольних можливостей щодо відстежування виконання розроблених планів;
- внесення змін у систему мотивації персоналу щодо збільшення зацікавленості працівників у досягненні планових показників.

Суб'єктів планування фінансової роботи на підприємстві необхідно розділити на три групи:

- група розробників, куди відносимо працівників, що займаються розробкою фінансових планів, а також керівників підприємства, що контролюють та корегують планову роботу;
- групу виконавців, що займаються реалізацією планових завдань;
- групу зовнішніх зацікавлених сторін, що мають вплив на розробку та реалізацію планів на підприємстві і зацікавлені, або у виконанні планів (власники підприємства, постачальники, покупці продукції (робіт, послуг), державні інститути, органи місцевої влади, окремі суспільні групи), або у зриві планів підприємства (конкуренти, окремі суспільні групи).

Об'єктами планування фінансової роботи на підприємстві в сучасних умовах повинні виступати: антикризовий механізм суб'єкта господарювання; фінансова система підприємства та окремі її елементи; система управління підприємством та підсистема управління фінансовою діяльністю. Предметом планування фінансової роботи на підприємстві в сучасних умовах повинні виступати процеси розробки планів щодо розвитку фінансової системи підприємства та підсистеми управління фінансовою діяльністю з врахуванням запровадження антикризових елементів.

Умовами планування фінансової роботи на підприємстві повинні виступати: підготовка персоналу, у тому числі антикризова; достатність та адекватність інформації, що використовується для складання планів; імплементація національного та закордонного досвіду; достатність та варіативність видів ресурсів (трудові, часові, інформаційні,

матеріальні, грошові, нематеріальні); відповідність технічного оснащення; чіткість розуміння планових завдань керівництвом та власниками підприємства; залучення всього персоналу у процес планування; наявність відповідних методичних розробок та адекватної технології планування.

До принципів планування фінансової роботи на підприємстві в умовах трансформації планової роботи на українських суб'єктах підприємництва слід віднести:

Принцип гнучкості, що направлений на максимальне врахування змін зовнішніх і внутрішніх умов функціонування підприємств, у тому числі щодо здійснення фінансової роботи.

Принцип адекватності, що дозволяє врахувати у процесі планування напрями і обсяги реакції підприємства на зміни зовнішніх і внутрішніх умов його функціонування.

Принцип мінімальної необхідності (виключення зайвого), що направлений на врахування у плановій роботі тільки необхідних складових та елементів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Принцип економичності (ефективності), що забезпечує перевищення ефекту від розробки планів над витратами на їх розробку на підприємствах.

Принцип залучення (масовості), що вимагає залучення до процесів планування всього персоналу підприємства, власників та його контрагентів.

Принцип послідовності, що вимагає проводити планову роботу з використанням попередніх планів, що були розроблені та реалізуються або корегуються.

Ключовими методами планування фінансової роботи на підприємстві повинні бути: балансовий, нормативний, математично-статистичний, системний. Де балансовий метод дозволяє реалізувати наочність планових показників і результатів, нормативний – забезпечити адекватність перевірки виконання планових показників і результатів, математико-статистичний – максимально точно розробити планові показники і результати, системний – врахувати діяльність підприємства та його складових, у тому числі фінансову діяльність, як єдину систему.

Важливим є реалізувати зміни у процесі розробки планів щодо фінансової роботи суб'єктів підприємництва з врахуванням економічних викликів з якими вони стикаються та наслідків економічних викликів у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємств (рис. 1). Окремо відзначаємо зв'язок планування та управління фінансами підприємства.

Управління фінансами на підприємствах України, як і планування, повинно трансформуватись під впливом економічних викликів, що змінюють зовнішнє та внутрішнє середовище суб'єктів підприємництва в країні. При цьому важливим є внесення змін у системні елементи управління фінансами на підприємствах України (мета, завдання, суб'єкти, об'єкти, предмет, умови, принципи, методи) з врахування використання антикризового управління та антикризового фінансового управління.

Метою управління фінансами підприємства в сучасних умовах повинно бути забезпечення ефективної протидії економічним викликам за рахунок запровадження елементів антикризового фінансового управління та антикризового управління і досягнення довгострокового стійкого розвитку.

Завданнями управління фінансами підприємства в сучасних умовах повинні виступати: врахування впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на управлінські дії у фінансовій діяльності суб'єкта господарювання; забезпечення ефективного та достатнього планування фінансів і фінансової діяльності на підприємстві; підвищення рівня підготовки персоналу, у тому числі менеджерів; використання достатньої кількості об'єктивної та достовірної інформації для управління фінансами підприємства; залучення до управління фінансами підприємства достатньої кількості ресурсів; використання інновацій в межах управління фінансами підприємства, у тому числі цифрових програмних продуктів; формування ефективної системи управління на підприємстві, частиною якої є управління фінансами.

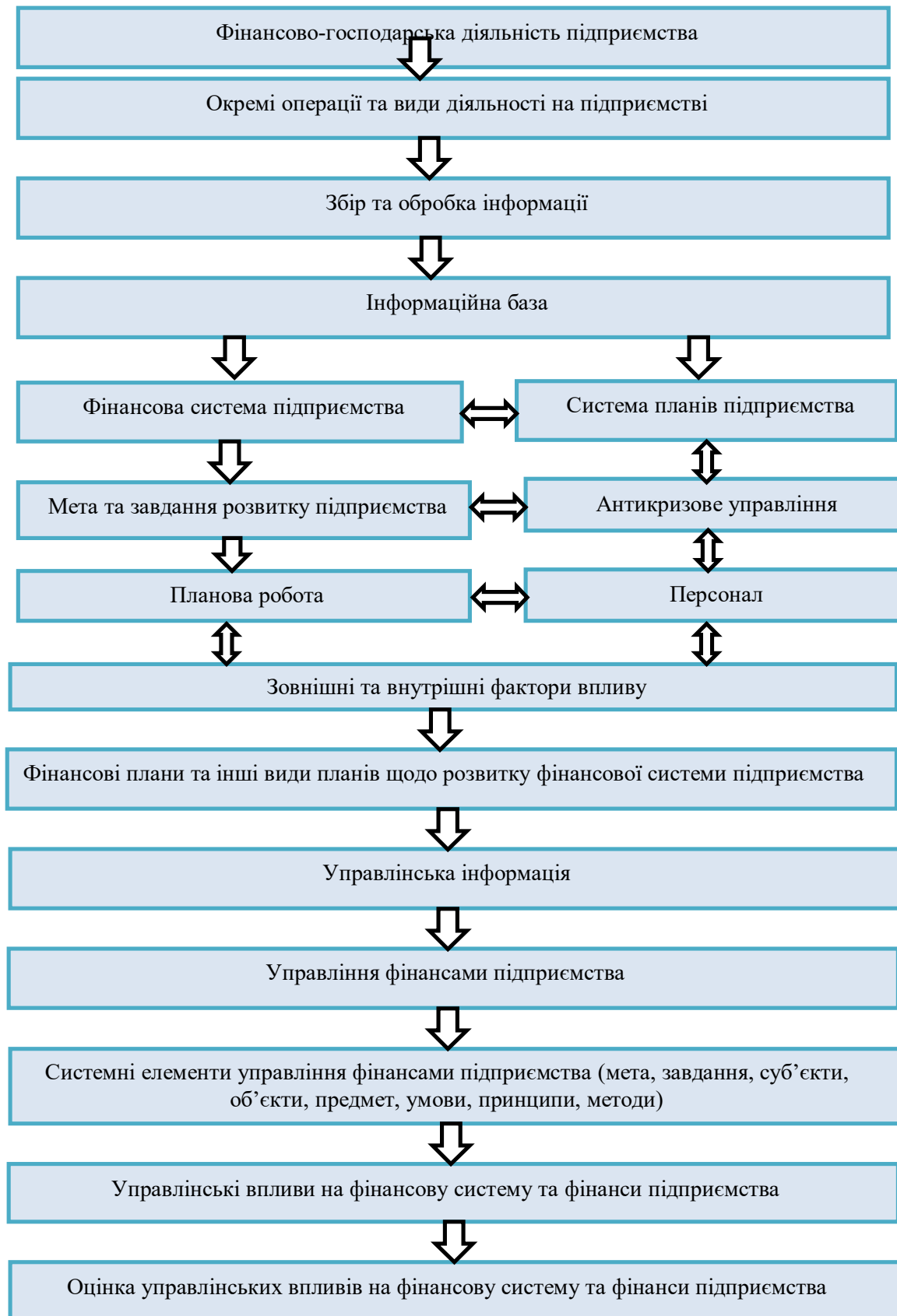

Рис. 1. Процес трансформації планування та управління фінансами на підприємствах України з врахуванням реакції на економічні виклики у країні
Джерело: власні дослідження.

Суб'єктами управління фінансами підприємства в сучасних умовах повинні виступати: власники, керівники, персонал суб'єкта господарювання, фахівці з антикризового управління (арбітражні керуючі в межах визнання підприємства банкрутом), державні інститути, місцеві органи самоврядування, контрагенти та конкуренти, суспільство та окремі його групи, інші зацікавлені сторони.

Об'єктами управління фінансами підприємства в сучасних умовах виступають управлінська та фінансова системи суб'єктів господарювання.

Предметом управління фінансами на підприємстві в умовах економічних викликів повинні виступати: процеси формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на підприємстві, формування фондів грошових ресурсів суб'єктом господарювання, формування та використання різних видів доходів, витрат та прибутку на підприємстві.

Умовами забезпечення управління фінансами підприємства в сучасних умовах повинні бути: залучення до управлінської роботи висококваліфікованого персоналу відповідної кваліфікації, у тому числі у сфері антикризового управління; наявність баз даних, що використовуються для розробки управлінських рішень; використання адекватних технологій розробки управлінських рішень, у тому числі з використанням цифрових програмних продуктів; адекватне ресурсне забезпечення управлінської діяльності у сфері фінансів на підприємстві; імплементація національного та закордонного управлінського досвіду, у тому числі в сфері фінансів підприємств.

До принципів управління фінансами на підприємстві в умовах економічних викликів відносимо:

- безперервності здійснення управлінських впливів на сферу фінансів суб'єкта господарювання;
- узгодженості всіх складових систем управління та фінансів на підприємствах, у тому числі дій персоналу та керівників;
- обґрунтованості і оперативності в ухваленні управлінських рішень, у тому числі в сфері фінансів суб'єктів господарювання;
- істотності для підприємства прийнятих управлінських рішень та здійснених управлінських впливів;
- економічності розробки управлінських рішень та здійснення управлінських впливів, у тому числі в сфері фінансів суб'єктів господарювання;
- науковості щодо використання технології та методик розробки управлінських рішень, у тому числі в сфері фінансів суб'єктів господарювання.

Методи управління фінансами на підприємстві в умовах економічних викликів повинні виступати: метод порівнянь (бенчмаркінгу) – для виявлення недоліків на підприємстві; системний метод – для визначення взаємодії всіх складових систем управління і фінансів на підприємстві; математико-статистичні – для оцінки та корегування прийнятих управлінських рішень.

Відзначаємо критичну необхідність трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні. Ефективне внесення змін в управлінську та планову роботу в сфері фінансів підприємства дозволить значно підвищити рівень стійкості українських суб'єктів господарювання негативним змінам у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

ВИСНОВКИ

Криза 2014-2017 років, пандемія, економічна криза, що була викликана російською військовою агресією проти України призвели до значних змін у економічних системах країни на макро-, мезо-, мікрорівнях їх функціонування. У цих умовах суттєво змінились вимоги до здійснення суб'єктами підприємництва власної фінансово-господарської та управлінської діяльності. На особливу увагу потребують процеси управління та планування фінансів на

підприємствах України, які потребують значної трансформації та адаптації до умов, що склались у зовнішньому та внутрішньому середовищі суб'єктів підприємницької діяльності, а також запровадження елементів антикризового управління.

Проведене дослідження дозволило запропонувати напрями трансформації процесів планування та управління фінансами на підприємствах України як реакції на економічні виклики у країні з акцентом на внесення змін у системні елементи планової та управлінської діяльності (мета, завдання, суб'єкти, об'єкти, предмет, умови, принципи, методи).

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для підвищення стійкості українських підприємств кризовим проявам в межах розвитку національної економіки та її окремих галузей.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження полягають у розробці комплексу рекомендацій щодо удосконалення планування і управління фінансами на підприємствах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
2. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
3. Zeng C. Enterprise financial management in modern environment. *Proceedings of the 2022 International Conference on Economics, Smart Finance and Contemporary Trade (ESFCT 2022)*, 2022. URL: <https://www.atlantis-pess.com/proceedings/esfct-22/125980509>.
4. Веретенникова Г.Б., Томах В.В., Геращенко І.М. Планування та організація діяльності підприємства [Електронний ресурс] : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 210 с.
5. Древаль О.Ю. Планування діяльності підприємства : Конспект лекцій. Суми : Вид-во СумДУ, 2008. 146 с.
6. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства : Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 472 с.
7. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Ромащенко О.С. Планування діяльності підприємств : навчальний посібник. Київ : Державний університет телекомунікацій, 2020. 135 с.
8. Михайленко О.Ф. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. [Електронний ресурс]. Київ : ХНЕУ, 2014. 459 с.
9. Spreckley F. Social enterprise planning toolkit. British Council, 2011. 70 p.

REFERENCES

- Blank I.O., Sytnyk H.V., Andriiets V.S. (2017). *Upravlinnia finansamy pidpriumstv [Enterprise finance management]*. Pidruchnyk. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 792 p. [in Ukrainian].
- Berdar M.M. (2010). *Finansy pidpriumstv [Enterprise finance]*. Navchalnyi posibnyk. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. 352 p. [in Ukrainian].
- Zeng C. (2022). *Enterprise financial management in modern environment. Proceedings of the 2022 International Conference on Economics, Smart Finance and Contemporary Trade (ESFCT 2022)*. Available at: <https://www.atlantis-pess.com/proceedings/esfct-22/125980509> (Accessed 30 November 2023).
- Veretennykova H.B., Tomakh V.V., Herashchenko I.M. (2020). *Planuvannia ta orhanizatsiia diialnosti pidpriumstva [Planning and organizing enterprise activities]*. Navchalnyi posibnyk. Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznetsia. 210 p. [in Ukrainian].
- Dreval O.Iu. (2008). *Planuvannia diialnosti pidpriumstva [Enterprise activity planning]*. Konspekt lektsii. Sumy : Vyd-vo SumDU. 146 p. [in Ukrainian].

- Ivanova V.V. (2006). *Planuvannia diialnosti pidpriemstva [Enterprise activity planning]*. Navchalnyi posibnyk. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury. 472 p. [in Ukrainian].
- Husieva O.Iu., Voskoboieva O.V., Romashchenko O.S. (2020). *Planuvannia diialnosti pidpriemstv [Enterprises activity planning]*. Navchalnyi posibnyk. Kyiv : Derzhavnyi universytet telekomunikatsii. 135 p. [in Ukrainian].
- Mykhailenko O.F. (2014). *Planuvannia i kontrol na pidpriemstvi [Planning and control at an enterprise]*. Navchalnyi posibnyk.. Kyiv : KNEU. 459 p. [in Ukrainian].
- Spreckley F. (2011). *Social enterprise planning toolkit*. British Council, 70 p.

TRANSFORMATION OF FINANCIAL PLANNING AND MANAGEMENT PROCESSES AT ENTERPRISES AS A RESPONSE TO ECONOMIC CHALLENGES

Maxim Khatser
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine

The article is devoted to forming new scientific solutions regarding the search for ways to transform the planning processes and financial management at Ukrainian enterprises as a response to economic challenges in the country. It has been proven that Ukrainian enterprises need to transform the planning processes and financial management and make changes to the system elements of planning and management activities (goals, tasks, subjects, objects, the subject, conditions, principles, and methods). The article aims to reveal directions of transformation of planning and financial management processes at Ukrainian enterprises as a response to economic challenges in the country. Methodology: a complex of general and special methods has been used at the empirical and theoretical levels, such as the method of abstraction to determine the system elements of planning and management activities of Ukrainian enterprises that need transformation; the method of literary analysis for the study of scientific developments in the field of planning and financial management at enterprises; a comparison method for detailing the transformation of system elements of planning and management activities of Ukrainian enterprises; methods of systematization, grouping, and logical generalization for systematization of information, formation of conclusions and scientific proposals of the article. The article has used systemic and functional, historical and systemic approaches in revealing and solving the problem of finding directions for the transformation of planning and financial management processes at Ukrainian enterprises as a response to economic challenges in the country. Results: it has been identified and proposed to use directions for the transformation of the planning processes and financial management at Ukrainian enterprises as a reaction to economic challenges in the country, emphasizing making changes to the system elements of planning and management activities (purpose, tasks, subjects, objects, the subject, conditions, principles, and methods).

Keywords: economic challenges, enterprise, planning, transformation, management, finance.